

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr. " " " " pe 1/2 an . 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiunilor oficioase, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Corespondințele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; érá banii de prenumerațiune și inserțiunii la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
---	--	--

PARTEA OFICIOASĂ.

Sinodul eparchial

al diecesei gr. or. române a Caransebeșului, periodul al VII. sesiunea a III. convocat la Caransebeș pe Dumineca Tomei în 8. Aprilie 1890.

Raportul Consistoriului ca senat școlar.

Nr. 996. S. ex 1890.

Venerabile Sinod eparchial!

Subscrisul Consistoriu vine cu tot respectul a subșterne raportul despre învățământul din anul școlar 1888/9. în școlile noastre confesionale gr. or. elementare și la institutul pedagogic diecesan; apoi despre catichisarea tinerimei noastre române gr. or. carea cercetează școlile de alte confesii sau institute de stat ori comunale, de pe teritoriul diecesei noastre a Caransebeșului.

I. Școlile populare elementare confesionale gr. or.

În anul școlar 1888/9. în comunele noastre bisericesti, ale căror școlile stau sub jurisdicțiunea diecesei noastre, au fost prunci deobligați de a cerceta școala dela 6—12. ani parte bărbătească 10.743
 parte femească 10.057

La olaltă . 20.800

Din acestia au cercetat școala de toate zilele parte bărbătească 7.717
 parte femească 4.154

La olaltă . 11.871

Asemănând numărul pruncilor deobligați la școală din anul 1888/9. cu numărul celor din anul 1887/8. aflăm în anul școlar 1888/9. față de anul premergătoriu un crescământ peste tot de 476. sau de 2.34%.

În special după protopresbiterate au crescut numărul pruncilor de școală în toate afară de al Caransebeșului, unde se află un scăzământ de 49. de inși sau 1.46% și într'al Vârșetului unde numărul pruncilor de școală a stagnat.

Crescământul cel mai mare a fost în protopresbiteratul Logojului cu 6.61% și cel mai mic într'al Jebelului cu 0.57%.

Eară comparând numărul pruncilor cari în anul școlar 1888/9. într'adevăr au cercetat școala, cu numărul celor ce au umblat la școală în anul școlar 1887/8. se vede un crescământ de 1048 de școlari.

Peste tot în anul școlar 1887/8. au cercetat școlile 53.34% eară în 1888/9. au cercetat-o 57.07% prin urmare rezultă un progres de 3.73% în cercetarea școlilor noastre elementare

Cea mai bună cercetare a fost în protopresbiteratul Ciacovii cu 70.15% și cea mai slabă într'al Făgetului cu 47.35%.

Cel mai mare crescământ în cercetarea școlilor a fost în protopresbiteratul Ciacovii cu 10.45% și cel mai mic într'al Orăviții cu 3.73%.

Cercetarea a crescut în toate protopresbiteratele afară de două, eară într'unul a stagnat.

Sub jurisdicțiunea Consistoriului nostru în anul școlar 1888/9. au fost 211 de școlile, dintre care 201. mestecate, eară 10. separate după sex; 194. cu câte o clasă; 16. cu câte două și una cu cinci clase.

Resultatul învățământului în anul școlar trecut a fost în 85 de clase foarte bun; în 89 bun; în 37 suficient și în 13 slab.

Dintre 213. de edificii școlare 143. sînt bune și corespunzătoare; 18. bune dar necorespunzătoare și 52. slabe.

Grădini de pomărit sînt 106. dintre acestea au fost cultivate, deși multe foarte slab, 102. eară 4. nu s'au cultivat de feliu.

Inspecțiunea școlilor se face cel puțin odată în an prin protopresbiterii tractuali și prin comisarii școlari. Cea mai bună inspecțiune în anul școlar trecut a fost în protopresbiteratul Caransebeșului, al Bisericii-Albe și al Ciacovii.

La școlile de mai sus au propus 216. de învățători și 9. învățătoare, la olaltă 225. de inși. Dintre învățători au calificăciunea prescrisă de lege 186. și din învăță-

toare 8. inse. Învătători sânt 168. definitiv, 48. provisor; invătătoare 7. sânt cu decret definitiv eară doue substitute.

În anul 1889. s'au supus examenului de calificăciune 17. inși, și anume 11. cu succes, eară 6. au fost respinși.

În decursul anului școlariu 1888/9. din 7. posturi devenite vacante 6. s'au întregit prin substituire și în mod provisoriu, eară unul prin alegere în mod definitiv.

Din cauza evenimentelor din anul trecut conferințele invătătoresci nu s'au putut ținea.

Salariile invătătoresci fac la olaltă în toate protopresviteratele în bani gata: 54,124 fl. 31 cr., în naturale: 856·82 Hl. de grâu; 1007·96 Hl. de cucuruz; 1,974·80 Chlg. de slăină, 1,667·70 Chlg. de sare, 396·30. Chlg. de lumini; 3,653·20 metri cub. de lemne de foc; 136·30 m. c. de paie de foc și 573⁸⁶¹ de jugere de pământ; prin urmare în calcul diametral ar veni pe un invătătoriu în bani gata 230 fl. 30 cr. eară în naturale 3·70 Hl. de grâu; 4·35 Hl. de cucuruz; 8·98 Chlg. de slăină; 7·22 Chlg. de sare; 1·71 Chlg. de lumini; 15·81 metri cub. de lemne de foc; 0·58 m. c. de paie de foc și 27⁶⁸ jugere de pământ. Afară de acestea mai are fiecare invătătoriu și invătătoare cortel natural sau în relut, afară de cei din Caransebeș. Salariile invătătoresci variază între suma de 83 fl. și 500 fl. v. a.

După conspectele primite au plătit la fondul regnicolar de pensiuene 174. de comune bisericesci suma de 16,055 fl. 88 cr. și mai sânt în restanță cu suma de 12,979 fl. 23 cr.

Invătători sânt înscriși la fondul de pensiuini 137. și au plătit suma de 7,081 fl. 45 cr. fiind încă în restanță cu 3,243 fl. 66 cr.

Peste tot au plătit la fondul de pensiuini comunele bisericesci și invătătorii suma de 23,137 fl. 33 cr. și sânt în restanță cu 16,222 fl. 89 cr.

Lipsește din protopresviteratul Vêrșetului datele despre contribuiriile invătătorilor și din protopresviteratul Bisericii-Albe datele despre contribuiriile comunelor.

Invătători pensionați se află 9. și adică: 3. cu câte 100 fl. 3. cu câte 115 fl. și 3. cu câte 120 fl. la an.

Veduve de ale invătătorilor se ajutoră 12. la număr cu suma anuală de câte 84 fl.

Orfanii ajutorăți sânt 9. dintre cari 7. cu câte 25 fl. și 2. cu câte 50 fl. la an.

Peste tot capătă din fondul regnicolar de pensiuini: invătători, veduve și orfanii, ca pensiuini și ajutoare suma anuală de 2,288 fl. v. a.

Toate datele de pân'aci se pot vedea cu deamăruntul din conspectele I—VI.

II. Institutul pedagogic diecesan.

La institutul pedagogic diecesan cu începutul anului școlariu 1888/9, s'au înscriș în toate trei cursurile 41. de elevi și 4. eleve, la olaltă 45., adică cu 4. mai mult decât în anul școlariu 1887/8. Tot acest număr s'a aflat și la finele anului, dar s'au promovat numai 37. de elevi și 4. eleve, la olaltă 41. pecând în anul 1887/8. din 34. de elevi și 4. eleve s'au promovat numai 18. elevi și 4. eleve, peste tot 22. de inși.

Se vede deci un crescământ în numărul elevilor și totdeodată și progres în învățământ.

Studiile prescise le-au propus în acest institut 2. profesori ordinari definitiv, 2. ordinari provisor și 3. profesori estraordinari, la olaltă 7. profesori; apoi 2. magistri pentru cântarea bisericească, tipic și musica vocală și instrumentală; — peste tot au propus la institutul pedagogic 9. inși. (Consp. VII.)

III. Tinerimea română gr. or. dela institute de învățământ de alte confesiuni sau neconfesionale de pe teritoriul diecesii noastre:

În scoalele elementare comunale din Logoj, Vêrșet, Recița-Montană, Biserica-Albă și Oravița-Montană, apoi în scoalele elementare de stat din Caransebeș, Făget, Biserica-Albă și Panciova, în anul școlariu 1888/9 au fost școlari români gr. or. parte bărbătească 363. În școala cetățenească de stat din Caransebeș, Recița-Montană, și Oravița-Montană; și în școala reală de stat din Vêrșet au fost școlari de ai noștri parte bărbătească 126. În gimnasiul din Logoj, Biserica-Albă și din Panciova au fost 143. Eară școala de fete de stat din Caransebeș, Recița-Montană, Biserica-Albă și din Panciova, apoi claustrele de fete romano-catolice din Logoj și din Oravița-Montană au fost cercetate de 156. de fete române greco-orientale.

Peste tot au cercetat institutele de mai sus în anul școlariu 1888/9. 788. de școlari de ambele sexe, pecând în anul școlariu 1887/8. le-au fost cercetat numai 697. adică în anul școlariu 1888/9. a crescut cu 91. numărul școlariilor noștri dela institutele de alte confesiuni sau dela institute neconfesionale de pe teritoriul diecesii noastre.

La toate aceste institute catichisăciunea școlariilor români gr. or. se prevede prin caticheti denuțiți de Consistoriul diecesan, cari sânt remunerăți din bugetul diecesan afară de cel din Făget și cel din Caransebeș, carele din urmă este remunerat dela stat.

IV. Agendele Senatului școlariu:

În anul 1889. au intrat la senatul școlariu 722. de de exhibite care s'au rezolvit parte presidial parte în 7. ședințe afară de 20. restante.

Cazuri disciplinare au fost 14. Dintre acestea s'au terminat 3. cu pedepse în bani eară 11. sânt pendinte.

Ajutoare a încuviințat senatul școlariu 4. adică: invătătoriu din Icloda, din Ohabita și din Hauzesci câte 30 fl., eară celui din German 25 fl. la olaltă suma de 115 fl. v. a.

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 28. Martie 1890.

Episcopul diecesan
Nicolae Popea.

Raportul general al Consistoriului ca senat epitropesc.

Nr. 896.

Venerabile Sinod eparchial!

Consistoriul diecesan ca senat epitropesc are onoarea a subșterne Venerabilului Sinod eparchial următorul

raport general despre activitatea sa și despre starea fondurilor și fundațiilor diecesane, apoi despre starea averilor comunelor noastre bisericesci din diecesă :

I. În decursul anului 1889. au intrat la senatul epitropesc 1509 de esibite, adecă cu 180 de esibite mai mult ca în anul trecut, 1888. Aceste esibite toate s'au rezolvit parte prin hotăriri aduse în ședințele senatului, parte pe cale presidială.

II. Spre suprarevișune au intrat la Consistoriul nostru diecesan în decursul anului 1889, precum se poate vedea din conspectul alăturat sub $\frac{1}{2}$: preliminarie bisericesci 238, ear preliminarie de cult 266, cari toate s'au revăzut și aprobat. Socotelii bisericesci au încurs 263, s'au aprobat 260, ear 3 s'au dificultat. Socotelii de cult au intrat 81, ear socotelii de ale fundațiilor școlare au intrat 37, cari toate s'au revăzut și aprobat.

III. Starea fondurilor și fundațiilor diecesane, precum se poate vedea din inventariul acludat la preliminariu, este următoarea :

A) Activele :

1. în bani gata	11.698 fl.	52 $\frac{1}{2}$ cr.
2. în casse de păstrare	103.158 "	84 "
3. în obligațiuni de stat	131.700 "	— "
4. în obligațiuni private	42.981 "	10 $\frac{1}{2}$ "
5. în pretensiuni	67.756 "	05 "
6. în realități	113.434 "	22 "
Peste tot .	470.728 fl.	74 cr.

B) Pasivele :

fac peste tot suma de	43.282 fl.	67 $\frac{1}{2}$ cr.
Din activele de	470.728 "	74 "
Subtragând pasivele de	43.282 "	67 $\frac{1}{2}$ "
Resultă că activele întrec pasivele cu .	427.446 fl.	06 $\frac{1}{2}$ cr.

IV. Starea averilor comunelor bisericesci, precum se poate vedea din conspectul acludat sub $\frac{2}{2}$, este următoarea :

În realități :

a) bisericesci :

1. 327 de edificii bisericesci în preț de	1,890.669 fl.	44 cr.
2. 51 de case parohiale, în preț de	34.445 "	— "
3. 13 $\frac{1}{2}$ de case pentru închiriere în preț de	130.390 "	— "
4. 13921 de jugere 1269 stâng. □ în preț de	712.207 "	15 "
5. 716 jugere 201 stâng. □ de pământ ca fundațiune bisericescă în preț de	53.434 "	81 "
6. 44 de altfelii de realități în preț de	17.310 "	— "
La claltă .	2,838.456 fl.	40 cr.

b) școlare :

1. 248 de edificii școlare în preț de	306.561 fl.	50 cr.
2. 29 de edificii școlare fără locuințe de învățatoriu în preț de .	21.045 "	— "
3. 7 case separate pentru locuințe		

de învățatoriu în preț de	5.060 "	— "
4. 4 case pentru închiriere în preț de	1.300 "	— "
5. 573 de jugere 996 stâng. □ de pământ ca dotațiune învățătorească în preț de	43.514 fl.	66 cr.
6. 229 de jugere 852 de stâng. □ de pământ ca fundațiune școlară în preț de	15.898 "	— "
7. 15 altfelii de realități în preț de	1.560 "	— "
La olaltă	394.939 fl.	16 "

Averi mișcătoare :

a) bisericesci

1. Capital bisericesc în sumă de .	743.849 fl.	42 cr.
2. Requisite și ornate bisericesci în preț de	303.162 "	97 "
La olaltă	1047.012 fl.	39 cr.

b) școlare :

1. Capital școlar în sumă de	102.844 fl.	94 $\frac{1}{2}$ cr.
2. Mobile și requisite școlare în preț de	21.429 "	22 "
La olaltă	124.274 fl.	16 $\frac{1}{2}$ cr.

Recapitulare.

1. Averi bisericesci și școlare nemiscătoare în preț de	3.233.395 fl.	56 cr.
2. Averi bisericesci și școlare mișcătoare	1.171.286 "	55 $\frac{1}{2}$ "
Peste tot	4,404.682 fl.	11 $\frac{1}{3}$ cr.

Pasivele :

Datori bisericesci	61.899 fl.	66 cr.
Datorii școlare	8.542 "	52 "
La olaltă	70.442 fl.	18 cr.

Conspectul despre starea averilor bisericesci și școlare la finea anului 1889. se alătură sub $\frac{2}{2}$ pe lângă acea observare, că în acest conspect nu sunt cuprinse datele privitoare la starea averilor comunelor noastre bisericesci din Comoriște, Goruia, Mărcina, Măniom, Rachitova, Surducul-Mare și Vasiova, care date nu ni s'au subșternut.

Caransebeș, din ședința Consistoriului ca senat epitropesc, ținută în 27. Martie 1890.

Episcopul diecesan :

Nicolae Popea m. p.

PARTEA NEOFICIOASĂ.

Sistare de rugă.

Sub titlul acesta au apărut, din incidentul că în comuna Borlova de sub poalele munților, s'au sistat ruga, în prețuitul ziuariu al Bănatului, „Luminătoriu” un prea interesant articol de fond, în care otărit se combate sistarea rugelor, a frumoaselor și nobilelor datine ale poporului nostru.

Aprețiez în general cele espuse în acel articol, dar fie-mi permis să accentuez și vederile mele, întemeiate pe experiență. Să limpezim situațiunea, dând rațiunii dreptul său, de a face lumină.

Maî întâiu de toate trebuie să observ că la noi petrecerea la rugă nu se ține în ziua sârbătorii, adică în *Joia Înălțării*, ci a doua și a treia zi; atunci vin la noi oaspeții din alte comune. În ziua *Înălțării* nu numai că nu merge poporul la biserică, dar în această zi se fac cu deosebire pregătirile: se spală, se văruie, se ferbe s. a. Astfelu prin sistarea rugii nu se rețin nici decât credincioșii dela cercetarea sântei biserici, ci mai vârtos li se face posibil de a serba aceasta zi în modul cuvenit.

Dar eacă mai cu deameruntul cauzele ce au îndemnat *poporul* la sistarea rugii:

Înainte de vr'o cinci ani se afla în mijlocul comunei Borlova, o biserică veche, cu ziduri crepate și cu turn decăzut. Am observat cu satisfacțiune oftarea deprimătoare a credincioșilor, pentrucă ea esprima dorința lor ferbinte, de a vedé în locul celei vechi o noauă casă a lui Dumnezeu. Convins de spiritul parochienilor mei, am început zidirea, deși în lada bisericească aveam numai 1200 fl. Casa lui Dumnezeu s'a terminat în 2 ani de zile, dar împrumuturile nu sânt nici astăzi desplătite, pentrucă nici repartițiile, nici jertfele marinimoase ale credincioșilor, nu erau suficiente pentru acoperirea colosalei sume de 13000 fl., preliminate și întrebuintate pentru acest edificiu în adevăr frumos.

Pentru acoperirea speselor s'au făcut și se fac și astăzi aruncuri asupra credincioșilor. Cu ocaziunea încasărilor am auzit de nenumărate ori necazul: „d'apoi de aceea nu sânt în stare să plătesc repartiția, pentrucă banii ce i-am căpătat pentru unica vacă ce am avut-o și am vindut-o, i-am cheltuit cu ruga dela „Ispas“.

În adevăr ruga dela „Ispas“ este mult costisitoare. Este oribil, a vē spune, că 50—60 de economi veneau la mine și la alți 2—3 fruntași din comună, cu rugarea întefitoare de ale subscrie cambii de câte 20, 30 și 40 fl., ca să-și poată procura cele de lipsă pentru rugă; zic cele delipsă, și nu marafeturi, deoarece-ce două tertialități dintré locuitori, sânt lipsiți de cele trebuincioase. Țeranul trebuie să-și cumpere la „Ispas“ cucuruz, grâu pentru pâne, carne, răchiu, alții și vin, unsoare și clisă, cu un cuvânt de toate, pentru-că n'are nimic.

Dacă mai luăm în considerațiune, că Borlova are 250 case, dintré care 200 cumpără toate câte le amintii mai sus, și dacă pentru fiecare casă socotim ca cheltueli numai 15 fl. rezultă o pierdere efectivă de cel puțin 3000 fl. pe fiecare an.

În al cui buzunarlu merg aceste sume oribile? Străinii de neamul nostru, care acum lamentează cumplit asupra sistărei de rugă, vor putea povesti mai multe de stricarea acestor bune și nobile obi-

ceiuri pentru ei, dar de sigur stricătoare și ruinătoare pentru țeranul român.

Maî sânt apoi și alte rele care tot din rugă rezultă. Fetele și țerancele mai tinere, nu pun mâna pe sapă, în cele 6 săptămâni dela s. Pascii până la Ispas, căci fiecare are destul de lucru cu toaleta sa, mai mult seau mai puțin pompoasă. Eată alte scăderi ireparabile pentru economie și pentru bunăstarea țeranului.

Maî sânt apoi o categorie de oameni, care încă nu vor să rămână înapoi cu asemenea ocaziuni. Ca să-și poată ospeta bine soții lor, iau de acolo de unde află și nu disting întré al meu și al teu. D'aceea lotriile sânt pe timpul când se apropie vr'o rugă la ordinea zilei. Regretații mei părinți povestiau despre multe astfelu de daraveri și eu însu-mi ași putea spune din păteniile mele.

Cheltuelile cele fără de cumpet ale țeranilor, îndatorirea lor pe la institutele de bani, ocupațiunile în alte direcțiuni și fără scop ale femeilor și furturile la care se ved mulți siliți, sânt efectul rugei dela Ispas, tot atâtea lucruri, care nu numai că nu propagă morala și religiozitatea, dar sêrăcesce și îngroapă pe economul român materialicesce.

Consciu de acestea am convocat comitetul parochial și dupăce am espus înaintea membrilor vederile mele, pêtruns de promovarea binelui poporului încredințat conducerii mele, am făcut propunerea, *că ruga dela „Ispas“ să o strămutm pe ziua de „St. Arhangel“*, ca mai potrivită pentru ținerea rugei, observ mai potrivită, căci atunci fie-care țeran au cules rodul muncii sale, oile sale sânt grase, și așa cu mai puține spese se va putea serba acest obicei. Comitetul luând în aceeași ședință propunerea mea la desbatere, au luat unanim otărîrea, ca ruga să nu se strămute, *ci să se sisteze*. Acest decis al comitetului s'a făcut obiect de desbatere pentru *sînodul parochial*, convocat după prescriesele statutului organic pe ziua de 18. Martie a. c., carele fiind cercetat de 98 membri, au primit asemenea cu unanimitate de voturi, propunerea comitetului adică: *sistarea rugei*.

Eată istoricul sistărei de rugă din Borlova, și având convingerea, că am sêcat un isvor din care eșiau diferite rele pentru parochenii mei; las la aprețierea onor. public să judece, dacă cu mintea sănătoasă și cu inima la loc am fost, când am lucrat pentru sistarea rugei din Borlova.

Borlova, în 2. Maiu 1890.

Mihailu Drăgălina,
preot.

Hygienă.

Despre alimentare.

(Fine).

Vinul luat moderat după masă este pentru sănătatea omului un medicament. Vinul nu convine la cei cu temperament sanguin; cel alb este vătă-

mătoriu persoanelor nervoase seau la aceia ce sufer de peatră.

Persoanele palide, slabe seau scrofuloase trebuie se bee vin. Platon în antiquitate oprea pe copii până la etatea puberității de a bea vin. Huffeland zice că vinul luat în toate zilele, scurtează viața și consumă repede puterile. El recomandă de a bea foarte puțin vin cu cât cine-va este mai tinăr; îl recomandă asemenea numai în cazuri de boală și bătrânilor în mică cantitate.

Vinul întrebuițat prea des și în prea mare cantitate consumă repede vieața; ear luat mai rar și puțin este folositoriu, căci înlesnesce mistuirea. Să nu bei nici odată după mănăcări calde.

Vinul veselesce inima omului, el face pe om mai vesel și mai îndresneț, și atunci omul își spune cele mai multe adevăruri ale seale; de aceea dar cu drept vom zice: „in vino veritas“.

Vinul nou nefert (mustul) este vătămătoriu organelor mistuirii.

În fine sciindu-se că întrebuițarea vinului la masă a ajuns ca o regulă, de aceea nu vom mai zice nimic contra; ci vom adăoge numai că, el grăbesce consumația vieței. S'a văzut că nici odată beutorii de vin nu au ajuns la adânci beatrănețe.

Rachiul (vinarsul) luat în mică cantitate înaintea mesei face poftă de mănăcare și înlesnesce mistuirea. Luat în cantități mari și neregulat, ce din nenorocire se întâmplă des, produce cele mai grozave boale de stomach, de nervi și atacă câte odată creerii. Câți oameni de spirit și de mare preț nu cad pradă acestui vițiu. Pentru omul muncitoriu când este obosit, rachiul luat *moderat* este o beutură răcoritoare.

Berea luată în mică cantitate înlesnesce mistuirea prin hameiul ce-l conține; și pentru oameni sănătoși și muncitori este o beutură nutritoare. Ascemenea și pentru cei slabi este nutritoare și tonică (întăritoare). Ea este folositoare și pentru ceice sufer de contipație (incuere) și pentru cei ce au un stomach slab. Berea este o beutură răcoritoare mai cu osebite în timpurile călduroase. Ea este una din beuturile cele mai vechi, și era cunoscută încă Egiptenilor și Romanilor.

Cafeaua este o beutură nevătămătoare. Luată dimineața cu lapte (cafea cu lapte) este forte folositoare, escită puțin nervii și deschide prea puțin pofta de mănăcare. Cafeaua luată după masă înlesnesce mistuirea. Ea este cunoscută în Orient din secolul al IX. În Europa este cunoscută din secolul al XVI. unde un medic a adus-o ca medicament din Egipt la Veneția; ear în Germania tocmai pe la finele secolului al XVII. s'a început a se bea cafeaua.

Pentru ceice lucrează seara lucrării științifice, deacă vor bea cafea, deșteaptă creerii și-i face mai mult să reziste contra somnului. Pentru copii este foarte vătămătoare fiind-că escită creerii.

Cafeaua luată seara pe timpul culcării produce insomnie.

Ceaiul (teiul) așa numit ceafu resesc, cu toate că este original din China și Iaponia, are aceleași proprietăți asupra organismului ca și cafeaua. El ca medicament este foarte folositoriu în multe boale. Luat carna încălzesc corpul; ear peste zi în timpul verii când omul este asudat și obosit este foarte folositoriu și recortoriu.

Întrebuițând prea mult ceaiul este foarte vătămătoriu căci irită organismul, produce tremurături și câte odată chiar histerie.

Șocolata este mult mai nutritoare de cât cafeaua și ceaiul și este mai mult un nutriment de cât o beutură. Șocolata nu irită creerii; este foarte folositoare pentru persoanele nervoase și slabe; trebuie a se lua totdeuna cu lapte și cu zăchar. Se ia bine după dejun, nici odată seara. Ea este foarte nutritoare pentru persoanele delicate și pentru ceice sufer de pept, precum și celor ce voesc să se îngrășe.

Zăcharul este neapărat trebuincios omului. După esperințele lui Chossat zăcharul îngrășă pe om dar face venin. Oamenii care mănăcă lucruri zăcharate mistue mai ușor și se îngrășă prea mult. Nu e bine a mănăca mult zăchar, căci se strică dinții și taie pofta de mănăcare. Asupra stricării dinților Mantegazza zice că, nu dulceața zăcharului strică dinții, ci tăria lui când cine-va sfărămă zăcharul în dinții fără a-l topi mai întâiu în gură.

Sarea este foarte necesarie omului; ea se întrebuițează aproape la toate mănăcările. Fie-care mănăcă bucatele sărate după gustul seu. Femeile și copii trebuie să mănănce mai puțină sare.

Oțetul luat în mică cantitate împreună cu alte mănăcări este recortoriu și înlesnesce mistuirea; ear în cantități mari slăbesce corpul și îngălbănesce fața. Heine zice că, mănăcând oțet mult omul devine palid și trist.

În orice caz oțetul nu este folositoriu omului.

Tot aci vom arăta și timpul cerut pentru mistuirea fie-cărui nutriment în parte. Beaumont face un tablou de diferite nutrimente, în cât timp se mistuesce fie-care, și anume:

Picioarele de porc, orezul fert și măruntaele se mistuesc în timp de 1. oară.

Oul proaspet, supă cu arpacaș și cartofi ferți, se mistuesc în timp de 1½ oară. Ficatul de vacă, laptele fert, ouele crude (neferte) și varza crudă (curechiul) se mistue în timp de 2 oare. Oul rescopt se mistuesce în 2. oare și 15. minute. Carnea de găscă, curcan, carnea tocată, fasolea feartă și puil fripti se mistuesc în timp de 2. oare și ½. Carnea de vacă, de oae și rasolul de vacă se mistue în 3. oare. Untul topit, brânza și pâinea de grâu în timp de 3. oare și ½. Carnea de vițel, supă de zarzavat (verdețuri), carnea de rață etc. se mistuesc în timp de 4. oare. Rața sălbatică, grăsimia

de oae și curechiul fert, în timp de 4. oare și $\frac{1}{2}$. Și în fine carnea de porc și grăsimea de vacă se mistue în timp de 5. oare și $\frac{1}{2}$. Așa dară carnea de porc este cea mai grea de mistuit.

În fine după cele arătate mai sus se poate vedea, că nutrimental potrivit și luat la timp regulat, precum și vieța regulată în toate, face pe om să aibă un stomach sănătos și trăește mai mult. În această privință eată cum se exprimă marele medic Boerhave: „Măncarea în totdeauna să-o ai regulată, „cu măsură și să mănânci încet; în fie-care zi să faci preumblări de 2. oare; să dormi 7. oare pe „noapte și singur în pat; îndată ce te-ai deșteptat „pe dată să te și scoli din pat; nu bea decât când „ai sete; nu vorbi mult, și când vorbești se nu „spuni numai o parte din cea-ce cugeți“.

București.

Dr. Elefterescu.

Instalarea de paroch în Recița-Montană.

Instalarea de paroch a Părintelui David Terfaloga s'au săvârșit în comuna Recița-Montană, Duminecă în 29. Aprilie a. c. st. v. după programul publicat în „Foaia diecesană“.

Biserica s'au dovedit de prea mică pentru publicul cel numeros, ce au participat la serviciul divin. Liturgia au celebrat-o Părintele Administrator protopopesc Alisandru Popoviciu, Mihaïu Pocreanu paroch în Logoj și preotul instalant; ear cântările în cor le-au eșecutat, după liturgia compusă de Dl G. Dima, soțietatea română de cântări și de musică din Caransebeș cu o frumșeță și precisiune rară. După priceasnă Administratorul protopopesc cu voace înaltă a cetit de pe amvon ordinațiunea consistorială prin carea se dispune introducerea în parochie apoi gramata episcopoească a preotului instalant. După aceasta prin o cuvântare foarte succasă desfășură Păr. Administrator chemarea cea frumoasă dar grea a unui preot. La aceasta Părintele Terfaloagă respunsă prin o vorbire nimerită.

După s. liturgie au urmat felicitările.

La 2. oare după ameză s'au ținut banchetul în grădina dela ospătăria Ludig, la care au luat parte 104. de persoane. Sub decursul prânzului s'au ținut mai multe toast foarte frumoase, întră carele amintim cu deosebire toastul pentru Maiestatea Sa Regele nostru, pentru Prea Sântia Sa Dl Episcop diecesan, pentru preotul Terfaloga etc. ear soțietatea de cântări din Caransebeș a cântat la masă imnul poporal și „mulți ani...“.

Seara soțietatea română de cântări și de musică din Caransebeș și soțietatea română de cântări din Recița au dat un concert, eșecutând 10. piese cu care ocaziune aci numitele soțietăți au secerat aplause vii din partea oaspeților, cari erau ca la 400 la număr. După concert au urmat jocul, carele au durat până dimineața.

Laudă se cuvine inteligenței române din Recița, carea a știut atât de bine să aranjeze aceasta festivitate, și peste tot publicul de deacolo pentru deosebita ospitalitate dovedită față de oaspeți.

Un oaspe.

Corespondință.

Șopotul-Nou, în 8 Aprilie 1890.

Agronomul Lazar Didraga Nr. 14. din Rudăria dăruind sântei biserici din comuna noastră Șopotul-Nou 100 fl. ca capital fondational după cum se vede din actul de donare, pentru care în numele comunității bisericesci îmi exprim din inimă adença mulțămire susnumitului dăruitoriu, precum și vrednicului învățatoriu și epitrop al bisericii gr. or. din Rudăria, Antoniu Craia, — rugând pe Dumnezeu, ca harnicului dăruitoriu să-i lungească firul vieții și să binecuvinte toate întreprinderile lui.

Ioan Goanță,

preot român gr. or.

Act de donațiune.

Subscrisul, locuitoriu în comuna Rudăria sub Nr. casei 14. agronom, văduv, în etate de 68. ani, de națiunea română și de religiunea gr. ort. donez și predau în ziua de astăzi în bani gata sântei biserici gr. or. române din Șopotul-Nou, suma de o sută de florini (100 fl.) v. a. cu îndatorirea, ca această sumă să se considere de capital fundational și de avere de bani a sântei biserici.

Aministrarea și fructificarea acestui capital în favoarea sântei biserici, precum și eventuala spesare a lui și a intereselor lui numai pentru scopuri bisericesci, o las în buna și dreapta judecare și dispunere a onoratei comune bisericesci gr. or. din Șopotul-Nou, dară doresc, ca pe tot timpul vieții mele să se pomenească în sânta biserică numele meu, al fratelui meu Ioan, și al soții sale Măda, făcându-se o scurtă rugăciune către atotpotințele Dumnezeu pentru noi. — Mai doresc încă a se pomeni în sânta biserică, tot în decursul timpului sus numit, și reposata mea soție Ana, cu următoarele rudenii ale mele în Domnul reposate: Radu, Calina, Crăciun, Floarea, Iovan, Icoana, Dănil, Trandafira, Ianăș, Brendușa, Iancu, Stana, Iovan, Pau, Angelina, Ana și 11. fii ai mei reposați, făcându-se și acestora pomenire cu o scurtă rugăciune, pentru odihna și ertarea păcatelor lor.

Eară după moartea mea doresc a se face un părăstas pentru odihna mea și a celor sus numiți în decurs de 2—3 ani după olaltă, pentru care părăstas eventualele spese să se acopere din interesele capitalului.

Șopotul-Nou în 15. Martie 1890.

Lazar Didraga m. p.,

agronom din Rudăria ca donatoriu.

În presința noastră ca martori:

Antoniu Craia m. p.,
învățatoriu și epitropul bis. din Rudăria.

Traila Puria m. p.,
învățatoriu în Șopotul-Nou.

Nr. 32. ex 1890.

Primit-am suma de mai sus cu acest act de donare, și l-am jurnalizat în protocolul de zi al sânteii bisericii gr. or. române din Șopotul-Nou sub Nr. curinte de sus pe anul 1890.

Șopotul-Nou, în 8. Aprilie 1890.

Ioan Goanța,
preot și președinte al comitet. par.

Vidu Velcota,
epitrop.

Nr. 869. A. 1890.

Avisi

Se aduce la cunoștința împăduritorilor Comunității de avere, cum-că la Comunitatea de avere cu 1. Iunie 1890. au să se ocupe 2. posturi de păzitori de munte.

Reflectanții la aceste posturi au să-și subștearnă petițiunile provăzute cu atestat de moralitate estradat din partea primăriei comunale, cel mult până la 25. Maiu a. c.

Se observează, că acei reflectanți cari sunt aplecați, ca prin acest serviciu să-și câștige dreptul și praxa necesară la depunerea examenului de stat prescris pentru codreni, se vor preferi.

Serviciul de sub întrebare durează 4. luni, și anume în luna lui Iunie, Iulie, August și Septemvrie în fiecare an.

Leașa pe lună 20 fl.

În fine se observează, că afară de acest avis, nu se face altă publicare în această privință.

Caransebeș, în 13. Maiu 1890.

Comitetul Comunității de avere a fostului reg. conf. romano-banatic Nr. 13. în Caransebeș.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința publică, cumcă §§-ii 3. și 5. ai statutelor pentru ținerea cânilor dispun: că numai acei câni pot umbla liberi, cari sunt provezuți cu botniță (Maulkorb), seau ceice se poartă legați de sfoară. — A duce câni cu sine în localități oficioase seau cercetate de mai mulți, precum: în cafenele, ospetării și în alte locuri publice, este preste tot oprit.

Toți aceia, cari se împotrivesc seau calcă dispozițiunile acestea, comit „abatere“ și se vor pedepsi cu o muleță de bani dela 50 cr. până la 20 fl. v. a. la caz de neîncassare însă cu arest dela 3 oare până la 2 zile.

Căpitanul polițial
al orașului Caransebeș.

Varietăți.

Subvenționarea confesiunilor. „Pester Lloyd“ primesc din Bistrița următoarele împărțiri: În sedința din

zilele trecute a comunității, primarul Martin Pellion preșintă un emis al ministrului de culte, care va interesa și pe alte cercuri. Comuna orășenească de aci, care pentru scopuri bisericesci ev. jertfesc în fiecare an mai multe mii, a votat și comunei bisericesci ref. 100 fl. 80 cr. Aceasta găsi subvenția de neîndestulitoare și făcu recurs în contra hotărîrei comunității. Adunarea comitatensă a aprobat hotărîrea comunității. Ministrul însă a stabilit următoarele principii: „Dacă orașul acordă subvenție din cassa sa spre scopuri bisericesci ori în favoarea vreunei școale confesionale, atunci orașul e obligat a împărți pe fiecare confesiune, reprezentată acolo, în măsură dreaptă fără considerare la aceea, că subvenția se folosește spre scopuri bisericesci ori școlare. Comuna orășenească este deci obligată a ține seamă de credincioșii tuturor confesiunilor de acolo și a împărți între singuraticile confesiuni, după raporturile ce sînt a se cerceta, sumele de subvenționare anuală acordate din cassa ei spre scopuri confesionale, bisericesci și școlare; modalitatea întrebunțării însă ca afacere internă a confesiunilor le privește pe acelea. În afacerea subvenționării confesiunii reformate pentru anul 1889. e avisată comuna orășenească a lua o nouă hotărîre pe temeiul echității.“

La aceasta observăm, că cu privire la subvenționarea școalelor confesionale din partea comunelor politice, baza se află în §. 25. alinea 2. din articolul de lege XXXVIII. din 1868. unde se dispune că, dacă comuna politică dă subvențiune pentru susținerea vreunei școale confesionale, atunci trebuie să dea în proporție dreaptă tuturor școalelor confesionale care se află în comună, și această subvenție nici dela o școală confesională nu se poate detrage pănăce nu se sistează și față de celelalte.

Invitare la Maiales. Corul vocal al plugarilor români gr. ort. din Jupani arangează un Concert împreună cu danț în ziua 10. Maiu st. v. 1890. adică: la Înălțarea Domnului în pădure „la drumul Crainicului“, care duce dela Leucușesci cătră Logoj. Deci on. domni cititori ai „Foaiiei diecesane“ precum și alți domni inteligenți sînt rugați a participa la acest Concert cât mai numeroși, ceea-ce ni-ar face o mare bucurie. Programa este următoarea: 1. Cuvînt de deschidere rostit de învățătorul Ioan Iovanescu. 2. „Sus opincă“, quartet esecutat de corul vocal. 3. „Sălutarea patriei“, quartet esec. de cor. voc. 4. „Chor și Cavanet“, esec. de cor. voc. 5. „Poesie de Eremie Ciocărlie“, declamată de Ioan Lascu și Trifu Birescu, coriști. 6. „Junimea Parisiană“, esec. de cor. voc. 7. „Tătarul“ esec. de cor. voc. 8. „Poesie de Julian Grozescu“, declam. de Dionisie Lascu, corist. 9. „Isvorul“, esec. de cor. voc. 10. „Marșul Cântăreților“, esec. de cor. voc. 11. „Român verde ca stejariul“, esec. de cor. voc. 12. „Tata Moșu“, esec. de cor. voc. Urmează jocul. Începutul va fi la 3. oare după-amează, ear prețul intrării de persoană 20 cr. de familie 30 cr. Venitul curat este destinat pentru fondul corului de plugari. Cu toată stima: *Dimițrie Tătar*, președintele corului. *Ioan Iovanescu*, învățătoriu și secretariul corului de plugari. *Traian Tămaș*, conducătoriu de cor.

Mulțămită publică. Corul vocal român din comuna Bocșa-Română vine prin aceasta a aduce mulțămăta sa călduroasă onoratei antistii comunale din loc pentru donul de 7 fl. 70 cr. y. a. apoi dlor: Heldenwanger, mare comerciant în Delta pentru donul de 5 fl., dlui pretore D. Blajovan din Bocșa-Montană pentru donul de 2 fl. și dlui C. Morariu, pentru donul de 1 fl. v. a. în favorul fondului său. — Bocșa-Româna 27. Aprilie 1890. În numele corului vocal: *Demetriu Prunes*, dirigintele corului.

Mulțămită publică. Subscrisul vin a mulțami celor ce au luat parte la înmormântarea prea bunului meu părinte **Constantin**, carele și-au dat sufletul în mâinile Creatorului Sâmbătă în 21. Aprilie 1890. la 11. oare din noapte în etate de 55 de ani și s'au înmormântat în 23. Aprilie a. c. În deosebire mulțămesc iubitelui meu socru *Ioan Pușcan*, carele au călătorit dela Criciova la Călnic spre a funcționa la petrecerea neuitatului la cele vecinice. Mulțămesc mai departe Părintelui *Iosif Eremia*, carele ca păstoriu sufletesc cunoscând calitățile defunctului în cuvântarea funebrelă au aretat zelul, cu care repozatul totdeauna au lucrat pentru binele comunei, a bisericii și a școlii, ca jude comunal, ca membru în reprezentanța comunală, ca membru al comitetului parochial încă dela intrarea statutului organic în viață și în urmă ca epitrop primariu și inspector școlariu, apoi ca cap al familiei și membru al societății a fost exemplul tuturoră. Mulțămesc și dlui învățătoriu *Antoniu Sabin*, carele cu toți școlarii și cântăreții au petrecut pe neuitatul la mormânt executând cântările funebrale cu mare precisitate. În fine mulțămesc și epitropului *Costa Careba*, carele ca coleg spriginindu-l cu toată inima, toate întreprinderile scumpului pentru comuna bisericească, au fost binecuvântate de rezultat. Și în urmă mulțămesc neamurilor și tuturor locuitorilor din comună, cari cu mic cu mare, tiner și bătrân i-au dat onoarea meritată, participând la petrecerea cea din urmă a iubitelui și în veci neuitatului meu părinte. Călnic în 24. Aprilie 1890. *Petru Lepa.*

Posta redacțiunii.

Dlul I. B. în Ț. Tocmai din motivul personal ce-l aduceți, credem că e mai cu scop să Ve adresați pe cale privată.

Dlul C. D. în M. Nu este sigur și timpul prea scurt; eu cred că sînt mai corespunzătoare *Caietele de examen*, care le puteți căpeta și în librăria noastră în 3. liniatură pentru scrierea românească, curentă și dictando. 100. cu 60 cr. mai fine cu 70 cr.

Concurs.

Conform ordinăciunii Venerabilului Consistoriu diecesan din 28. Martie 1890. Nr. 138. B. se scrie concurs pentru întregirea postului de capelan pe lângă neputinciosul preot Eremia Pavloviču din *Coșteiu*, comitatul Timișului, cu termin de 30. de zile dela prima publicare

Emolumintele acestui post de capelan sînt: *atreia parte din toate venitele îndatinatate ale parohiei.*

Ceice doresc a reflecta la acest post sînt poftiți a-și trimite recursele instruate conform statutului organic și a regulamentului pentru parohii, până la terminul espus, adresate Comitetului parochial, prin oficiul protopresviteral al Vêrșetului la Mercina p. u. Varadia.

Recurenții sînt invitați în vreo Duminică seau sârbătoare a se presenta în s. biserică spre a-și areta desteritatea în cântare și cuvântare.

Coșteiu, în 23. Aprilie 1890.

[11] 1—3

Comitetul parochial.

Cu conțelegerea mea *Ioan Popovich*, protopresviter.

Cel mai bun mijloc contra tuturor insectelor se află de vîndut în aproape două mii de depozite și e peste tot cunoscutul

carele earăși s'a înlesnit.

Sticlele veritabile sînt provăzute cu numele **J. Zacherl** și costau de acum înainte: 15 cr., 30 cr., 50 cr., 1 fl. — cr.

Aceasta specialitate aleasă nimicesce cu putere și înțeleală surprinzătoare toate insectele în locuințe, cuini, hoteluri, mobile și vestiminte precum și cele de pe vitele domestice în staluri, și de pe plante în florării și grădini. Ceea-ce se cînteresce în hârtie goală nu e de loc o „Specialitate a lui Zacherl“.

Se află de vînzare la domni:

în Caransebeș:	Eperjesi & Fűszas.
Ristics Alexandru, apotecă.
Carol Schwab.
H. Rosenfeld.
Filip J. Müller.
H. Perlfaster & Sohn.
în Bocșa-mont.:	Marcu Weisz.
Edmund Petz
în Logoj:	Sigmund Bammel.
Németh & Kleiu.
Ant. Schieszler's Söhne.
Ludovic Vértos.
Alexandru Karl.
Körösy Ladislans.
A. Schuitzer.
în Nădrag:	M. Mihajla.
în Reclia:	Jacob Frankl.

[9] 4—10

